

המביא פרק רביעי ביצה

לג.

עין משפט גר מצוה

בג א מיי פ"ד מהל' י"ט הל' טו עושי'ע א"ח ס' תקב סעף א וס' שטו סעף ו: בור ב מיי שם פ"ב הליג עושי'ע שם ס' תקב ס"ג כהג"ה: בור ג מיי פ"ד שם הלכה יא סמג לאחין ע"ה עושי'ע א"ח ס' תקב סעף ג: בור ד מיי פ"ב שם הלכה יד סמג שם עושי'ע א"ח ס' תקב סעף ג: בור ה מיי פ"ד שם הלכה יז סמג שם עושי'ע א"ח ס' תקב סעף א: בור ו מיי שם פ"ב הלכה יא עושי'ע א"ח ס' תקב סעף א:

מוסף תוספות

א. ובנין גמור הילכך אסור אפי' בלא עשיית דפנות אבל קדחה דלא דמי לאהל כולי האי לא אחרור לאסור בלא עשיית דפנות. חו"ט הל"ש שם ג. ד"ה זיה אומרת: ו. ונוד שקשה הדבר לומר שיכלול בגמרא כללי בהלכתא ואמרינן הלבנת רטיבא אסור ויבשתא שרי ולישנא דגמרא הוא דלא תלי לה בחד מהון אמוראי ונימא דליחא, ככי הא לא אשכחן בשרים דוכותא. כש"ל. אבל לרש"י קשה דרב אשי יקבע הלבנת בשרים דלא ק"ל הכי. לרש"י סימן יג. ונ"י כמ"ס ד"ה נוטל ע"ש כל המס'.

רבינו הגאון

וכן אם מבקש לצלות ביצים בענין הזה הוא עושה, אווזו העליונה ונותן אחרת תחתיה. וכן [פוריא] אווזו את הקרשים ומניח את הגרילים. אך סומכין הקדירה שלא תפול בבקעתה, וכן אין סומכין דלת בבקעתה. שלא נתנו עצים אלא להסקה, ור' שמעון מתיר. ואסיקנא ר' שמעון אינו מתיר אלא כגון זה, אבל לתנהיג בהמה ביו"ט במקל אוסר, משום שגראה כחולך לדרך דרוקה. פירוש היורא ממיני קצינים. מהו ליטול מהן עץ כמין שפורו לצלות בו צלי. ואסיקנא והילכתא יבישא שרי רטיבא אסור. דרש רבא לא תכנס אשה לבין העצים ליטול מהן עץ להכניו אור, שמוצצת עושה כלי. ואוד שנשבר ביו"ט אסור להסיק בו ביום, שמסיקין בכלים ואין מסיקין שבויי כלים. למירמא דרבא כו"י סבירא ליה באיסור שבוי כלים, והא רבא אמר לשמיעה טוי לי בר אווזא ושדי מעיה לשונרא דלא כר' יהודה, דתנן ר' יהודה אומר אם לא היתה נבלה מע"ש אסורה לפי שאינה מן המוכן. ודחינן התם נמי מוכן הוא, דכיון דמסרחי מאתמול הוא בדעתיה למשרינה לשונרא. [מתני'] ר' אליעזר אומר נוטל אדם קיסם לחצות בו שיניו ומגבב ומדליק. והכ"א מלפניו ומדליק.

וכן **ציעתא**. צליים גסות הנחנות ע"פ כלי חלול כעין טרפי"ד או על האסכלא אין מושיצין את הכלי תחלה ואח"כ יסדר עליו אלא יאחזנו צידו ויושיב הביצה עליו ואח"כ יושיב הכלי על הגחלים שלא ישנו כקדר בנין: וכן קדרה.

וְיִקְיִפְנָה תַּחֲלָה וְאַחֲרָיִךְ יוֹשִׁיב הַקְּדֵרָה עֲלֵיהֶם אֲלֵה עֲלִיּוּנָה יִתְּלֶה צְלוּר יֵאָחֲזֶנָה צִידוֹ וְיִסְדְּרוּ הַחֲצִיּוֹת תַּחְתֵּיהָ סָבִיב: וְכֵן פּוּרִיא. מַטּוֹת הַשֵּׂרִיס שְׂפוּרְקִין אֲוֵתן וּמְחִירִין לֹא יִזְקֹף הַכִּרְעִים תַּחֲלָה לַתַּת הַאֲרוֹכוֹת בְּכִרְעִים וְאַחֲרָיִךְ יִפְרוֹס הַעוֹר לִמְעַט שְׂשׂוּכִין עָלָיו אֲלֵה פּוֹרֵס הַעוֹר תַּחֲלָה וְיֵאָחֲזוּהוּ בְּנֵי אֲדָם צִדִּיהֶם וְאַחֲרָיִךְ יֵצִיאוּ הַאֲרוֹכוֹת וְיִקְשְׂרוּ הַלְרוּעוֹת שֶׁל עוֹר בָּהֶן וְאַחֲרָיִךְ יִזְקֹפוּ הַכִּרְעִים וְיִתְּנוּ הַאֲרוֹכוֹת לַתּוֹכֵן: וְכֵן חֲצִיטָא. חֲצִיטָה שֶׁמִּסְגְּרִים צְלוּרֵי וּמְוָשִׁיזִין אֶתֶּת עַל גְּבֵי שְׂמִים: בְּדִלָה ס"ד. וְמִי זֶה הַסּוּמֵךְ קִדְרָה בְּדִלָתָהּ וְהֵלֵךְ תַּשְׁכֵּר: אֵימָה וְכֵן דִּלְתָהּ. אֵין סוּמְכִין אֲוֵתוֹ בְּצַקְעָתָהּ: וְר"ש מסי' דלית ליה מוקפה: בזה אפי' ר"ש מודה. כלומר הך פלוגתא לאו צמוקפה היא ואפי' ר"ש מודה כמ"ק דאסור ולא משום מוקפה אלא נראה כמוליכה מנמקס למקום שהוא כר"ך להנהיגה הרבה כגון למכור בשוק: חנגא. מחול ועל שם שזני אדם סוצזים והולכים בשוק כעין סוצזות צמחולות קרו ליה חנגא: חורא. עקף עץ שהוא חד כקוף ורואו לתקעו צללי כמין שפוד וללנות צו: ר"ג אסר. ציו"ט משום דמוקפה יניחה לטלטל שלא עשהו כללי מצעד יום: צרטיבא. שאינו ראוי לטלטל אפי' להסקה דכ"ע לא פליגי דאסור: מה לי ללנות צו. לתכזו לתוכו: מה לי ללנות בנחלפו. הרי ראוי לטלטלו לעשותו גחלת וזולה זה: והלכא כו'. הך הלכתא אליבא דמאן דלית ליה מוקפה אקבע. אבל אין כר"ש צ"ל צין צמוקפה צין בדבר שאינו מתכוין וכו' יהודה צמכשירי אוכל נפש וכולוהו שרו צין חורא צין סמיכת קדרות והקפת חציות ומדורתא

וקדחה וכל האמוראים שאסרו את אלו למעלה תלמידי דרב הוו ורב סבר לה כרבי יהודה צמוקפה ואין קיימא לן כרבי שמעון: **דרש רבא** כו'. דכרבי יהודה ס"ל: לדי. דור ע"ס: אוד. עץ לעשות אוד לתנור פורגי"ן צלע"ז וטעמא דלא נתנו אלא להסיק אר"כ נעשה כלי מצעד יום: ואוד שנשצר. ציו"ט: **ושדי מעיה לשונרא**. השלך בני מעים לתחול ולר' יהודה אסור לטלטלו ולתמו לתחול דמאתמול מוכן לאדם היה ולא לכלבים דקאמר אם לא היתה נצילה מע"ש אסורה: כיון דמסרחי. אם ייחם לצורך מחר והיום לא היה צריך להם מאתמול דעמיה עלויהו להשליכם לתחול: **בתנ"י** נוטל אדם קיסם משלפניו. ממה שלפניו צבית: **לחצון צו שיניו**. ליטול צשר החוץ צין שניו צורגי"ר צלע"ז. ומשלפניו לאו דוקא דלר"א אף מן החצר נמי דקאמר כל מה שצחצר מוכן הוא ורישא לא אמת לאשמועינן אלא היתר טלטול ע"ס אף שלא להסקה דאפלוג רבנן צה כדלקמ"ט צברייתא בגמרא והא דנקט משלפניו משום רבנן דפליגי דאפילו משלפניו להדליק אין לחצון לא: **מגבב** קסמין דקין וקשין מן החצר ומדליק בהן: **והכ"א מגבב משלפניו ומדליק**. אבל מן החצר לא הואיל ודקין הן וטורח לקוששן מאתמול לאו להכי קיימי ודקאמרת נוטל קיסם^ט לחצון שיניו^ט (מאתמול) אכן אית לן דאף משלפניו לא יטול אלא להדליק

ללא נתנו [ואל] להסקה וצמתי פליגי: ואין מושיצין אם האור. משום דמוליד: מן המים. ונתנים מים ככלי זכוכית לצנה ונתנו ומגיעים זכוכית והיא צוערת כך שמעתי^ט צפיוט יוצר שיסד אחד מגאוינו לומצדיא"ה: מן העפר. קרקע קשה כשחופרים אותה מושיצה אור כעין גריגשתא שלנו ממקום מחפורת שלה: רעפים. טייבלו"ש: אין מלננין. צאור. ובגמרא^ט מפרש טעמא: **גב' אוכלי**

כגון מטה שלנו שאין לה מחציות אלא שיש לה מחציות אך תימה לאמר צצבת (דף קלט:): האי פרוונקא^ט (אפלגא) דכוכב^ט אסירא והתם המחציות היו עשויות כצר וי"ל דשאני התם הואיל ורצח הכוכב יותר מדאי נעשה כאהל^ט פרש"י דרב יהודה דהכא ס"ל כרבי יהודה דאוסר מוקפה ודבר שאין מתכוין אצל אכן ס"ל כר"ש ודבר שאין מתכוין מותר ודוחק הוא לומר דכל הני מילתא דלא כר"ש אלא נראה לומר דאפילו ר"ש מודה דהואיל הכא אסור דהא דא"ר שמעון דבר שאין מתכוין מותר היינו כגון עושה דבר שאין מתכוין לעשותו אצל הכא מתכוין לעשות מה שהוא עושה: **והלכתא יבשתא שרי רטיבא אסור**. פירש"י

הלכתא אקבע אליבא דמאן דלית ליה מוקפה ולא נתנו ע"ס אלא להסקה אצל אנו דק"ל כר"ש שרי אפי' חורא רטיבא ודוחק הוא לומר דר"ש פליג אמאי דפסיק הש"ס ב וי"ל דאפילו ר"ש דנהי דלית ליה שנתנו ע"ס שלא להסקה היינו בדבר הראוי להסקה אצל רטיבא אין ראויין להסקה: **דר"ש רבא וכו'**. פירש רש"י דכר' יהודה ס"ל וע"כ לא תכנס ליטול אוד דלא נתנו ע"ס אלא להסקה^ט ודוחק הוא לומר דה"ל דאפילו ר' שמעון מודה דאסור משום דהוי כתקוני מנא:

ושד"י מעיה לשונרא. פירש"י לרבי יהודה הוה אסור לטלטלן ליתן לתחול דמאתמול מוכן לאדם הוה ולא לכלבים וא"ר יהודה דאם לא היתה נבלה מעיו"ט אסור ליתן לכלבים וגם אינו ראוי ליתן לאדם לפי שאין דרך בני אדם לאכול בני מעים ציו"ט דללאו הכי יש להם הרבה לאכול וא"ת וכי משום שאינו אוכל מהן הוו מוקפין א"כ היכי מטלטלין צשר חי דחויא לכוס צמכתא שבת (דף קכח:). הא אינו אוכל מן משום שיש לו הרבה לאכול וי"ל דמיידי שצבר הסריחו ולא הוי חזי לאדם ולר' יהודה היה אסור ומשני

כיון דמסרחי כלומר כיון דודאי מסרחי דעמדין להסריח דעמו לכלבים: **רבי אליעזר אומר נופץ אדם קיסם משלפניו**. ג. פירש"י לאו דוקא משלפניו דה"ה משלחחריו נמי דקתני כל מה שצחצר מוכן הוא אלא נקט משלפניו משום רבנן דפליגי אח"כ דשרו דוקא להדליק אצל לחצון צו שניו לא ותימה דהא משמע צפרק המוציא (שבת דף פא: ושם) דדוקא קתני דבעי התם אכנים של צית הכסא מהו להעלותן אחריו לגג וקא פשיט ליה דשריא ופרין מייצדי ר"א אומר נוטל אדם קיסם משלפניו דדוקא משלפניו אצל ככל החצר לא ואת אמרת דיכול להעלות לגג וי"ל דה"ה דודאי דוקא קאמר כדמשמע התם ואף על גב דקאמר כל מה שצחצר מוכן הוא היינו דוקא גבי אכילה משום דאדם קוצע בו מקום לאכילתו והיה לו להכין אצל גבי אש לא שיהי דפעמים שאינו עושה מדורה ציו"ט וכן מחלק התם צין אכנים לקיסם:

וחכמים אומרים מגבב משלפניו ומדליק. פרש"י דצמתי פליגי דאפילו להדליק דוקא משלפניו ולחצון שניו אפילו משלפניו לא דע"ס לא נתנו אלא להסקה וקשה לפירושו דחכמים סבירא להו דלא כהלכתא דפליגי צפלונתא דרבי שמעון ורבי יהודה לכן נ"ל דטעמא דרבנן דלכך אסור לחצון שניו גזירה משום שמא יקטום וכן מסיק נמי בגמרא:

פטור

קיסם לחצות בו שיניו ומגבב ומדליק. והכ"א מלפניו ומדליק.

א) וסוכה.מ. מדריס.סב: ב"ק קכ.א. ג) שבת.לד: ד.א. שבת קמג. ד) [לעיל לב. וס"ג]. ס) [שבת קמג:]. ו) שבת פא.ו. ז) [במשנה צמטמיות קכ.א. ח) [ע"ג]. י) [ע"ג]. יא) [משלפניו]. ט) [לצדירות ספר יצירה. שכן מנאל מפורש צפ"ר לספר יצירה לר' שברי דונול הרופא מלומצדיא וצ"ל]. ט) [ע"ג]. ט) [ע"ג אכילתו].

הגהות הב"ח

א) בששנה ולא מן העפר ולא מן המים כ"ל ותיבות ולא מן הרעפים נמחק: ב) רש"י ד"ה ומכ"א ס' להחך שני אכן דאן לן כ"ל ותיבת מאתמול נמחק: ג) תוס' ד"ה מלנטה ובי' האי פיווקא אפגלא דכנא שרי אכילתו כובא אכילתו והתם:

גליון הש"ס

מתני' ולא מן הרעפים. צריף ור"ש ליתא ועין צמ"ט: ט' תוס' ד"ה ריש כ' ודוחק הוא לומר. עין מהרש"א ועין משנת מהרש"ם ח"א ס' י"ד:

לעניו רש"י

טרפי"ד [טריפי"ד]. חצובה [בעלת שלוש רגליים. פורגי"ן [פורגי"ן]. שפור לחתיית גחלים. בורגי"ר [פורגי"ן]. לחצון את שניו. לומצדיא"ה [לומצדיא"ה]. לומצדיא [אידור בצפון אטליה]. טייבלו"ש [טייבלו"ש]. רעפים.

מוסף רש"י

שמסיקין בכלים. ציו"ט שברי רחויין לטלטל ויטלטל ויתנס לתוך האור (שבת קכד:). ואין מסיקין בבשרי כלים. דהוה להו מוקפין ולא חזו לטלטל (שם): א) שנים כלים שצנניו צו שום דהוה להו נטל (שם כח: קטג). דהשתא לא חזו לטלטל ואי משום דחזו להסקה אמתל לא להכי קיימא (יע"ל כ"ב). טוי לי בר אווזא. ציוס טוב, ושדי מעיה לשונרא. אלתא מטלטל להו משום שונרא, ואע"ג דהאידנא לא חזו לאדם, דלאו חורא ארעא למיכלא ציוס טוב, ומיהו מאתמול לאדם הוו קיימי (שבת קמב:). כיון דמסרחי. מעיה צו נתנע ליה עד אורתא. מאתמול דעתיה עלויה. שגורא, וצ"ה השמעות נמי מוכן לנהמה הוה (שם קמג). נוטל אדם קיסם משלפניו. קסמין המוטלין על גבי קרקע ולא אמרינן מוקפין מינה (שבת קמג). להצדין בו שיניו. ליטול השער שצין השיעם ולחלות ציניהם (שם. ושם לחצות).